

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt I. Diuinam bonitatem pariter justam, & justitiam, etiam cùm punit;
simul bonam esse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45686

DE ÆQVITATE, ET BONITATE
IVDICIORVM, QVÆ EX DIVINA IRA
IVSTITIAQVE, IN HOC MVNDO,

ORTA CENSENTVR.

C A P V T I.

*Diuinam Bonitatem pariter iustam, & Iustitiam, etiam
cùm punit, simul bonam esse.*

VI DEVM, in Mundo, esse credit, si verè credit omni-
potentem, rebus omnibus præsentem, omnia prouiden-
dentem, omnia gubernantem; non tantùm summè
beneficum, & hominum bonorum amantem, sed
etiam maximè iustum, atque sceleribus irascentem esse, necesse est,
vt fateatur. Quod alio loco docuimus; & docet Regius Propheta,
dum ait: *Misericordiam, & iudicium cantabo tibi.* Hæc vtraque si-
mul & cantanda DEO, & hominibus inculcanda sunt; quia non
solum, in illo Ente simplicissimo, vnum sunt; sed etiam, quando
erga mortales sese, diuersis operibus, exerunt, non separantur. Mi-
feretur enim pariter iustè DEVS, & misericorditer iudicat plectit-
que. Vsq̃ adeò, vt etiam nocentissimos quosque minùs puniat,
quàm puniri mereantur. Hoc est, quod Habacuc paradoxè, sed ve-
rè prædicat: *Cùm iratus fueris, misericordia recordaberis.* Hoc Da-
uid affirmat; docens enim, ex omnibus DEI operibus, misericor-
diam & iustitiam elucere, ait: *Vniuersa via Domini, misericordia &
veritas.* Cui assonat Cassiodorus, ita scribens: *Potestas Domini
semper aut miseretur, aut iudicat. Sed neq̃, misericordia ipsius, sine iudi-
cio; neq̃, iudicium, sine misericordia reperitur. Vtraq̃ enim se mutua so-
cietate coniungunt.* Hæc est pulcherrima, in simplicissimo Numine,
mixture, vt vna virtus alteram commendet; & vtrinque suus fru-
ctus existat, ac decor. Quapropter iustus Iob, & beneficientem
DEVM, & verberantem expertus, in vtraque fortuna, diuinam di-
laudauit bonitatem; &, quemadmodum non exorbitauit, in pro-
speris, ita, neque in aduersis, voluit cælo formulam intendere.

*Vt in fidibus, ac tibijs, atq̃, cantu ipso, ac vocibus, inquit Tullius,
concentus est quidam tenendus, ex distinctis sonis, isq̃, concentus, ex disti-*

A

mil-

I.

L. 1. cap. 8. de
diuin. iudi-
cijs. Pl. 100. 1.

Habac. 3. 2.

Psal. 24. 10.

Cassiodor. in
Psal. 100.

Iob. 1. 21.

II.

Cic. lib. 2. de
Rep.

millimarum vocum moderatione, concors tamen efficitur, & congruens: sic summis, & infimis, & medijs interiectis ordinibus, ut sonis, moderata ratione ciuitas, consensu dissimillimorum, consistit: & qua harmonia à Musicis dicitur, in cantu, ea est in ciuitate concordia, qua sine iustitia,

Plutarch. lib.
de doct.
Princip.

nullo pacto esse potest. Pari pacto prisca mortales scripserunt, & docuerunt, absq; iustitia, Principatum gerere, ne Ionem quidem ipsum posse.

III.
Lactant. lib.
de ira Dei.
Cap. 8.

Quod si religio tolli non potest, inquit Lactantius, ut & sapientiam, quā distamus a belluis, & iustitiā retineamus, quā communis vita sit tutior: quomodo religio ipsa sine metu teneri ac custodiri potest? Quod enim non metuitur, contemnitur: quod contemnitur, utiq; non colitur. ita fit, ut religio, & maiestas, & honor metu constet; metus autem non est, ubi nullus irascitur. Siue igitur gratiam Deo, siue iram, siue utrumq; detraxeris; religionem tolli necesse est: sine qua, vita hominum stultitia, scelere, immanitate completur. Multum enim refranat homines conscientia, si credamus nos, in conspectu Dei, viuere: si non tantum, qua gerimus, videri desuper, sed etiam qua cogitamus, aut loquimur, audiri à Deo putemus. Sicut ergo fundamentum est, & primus religionis gradus, Credere Deum, ubiq; presentem; sicut alter gradus est, Credere non modo presentem, sed etiam omnia videntem, & providentem, suosq; neg, in ijs, qua ad vitam, neg, qua ad famam, neg, qua ad pacem, neg, qua ad salutem pertinent (quæ omnia ingentem in hominibus spem ædificant) destituentem, ita necesse est, credere, eiusdem iustitiam atq; iram sceleribus humanis imminuentem, ut fructuose metuamus.

IV.

Hic ergo rursus quorandam improborum scopulus est, quem recta sapientes, cum laude & lucro, declinant. Nam mali, cum mala vident, in orbe, quæ meruerunt, vel casu ea euenire, vel immerentibus immitti arbitrantur. Quare naufragium faciunt, quia non aspiciunt ad diuinæ iustitiæ cynosuram. Hoc est, quod velut optando prædicit Propheta: *Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum eorum semper incurua.* Non enim vident, se, quia mali sunt, mala commeruisse. *Curuum pecus*, cuius dorsum, dum in terram arcuatur, oculi quoque deorsum declinati nequeunt sursum, atque ea, quæ de cælo veniunt, intueri. Hinc feriri se sentiunt, puniri non animaduertunt. Hinc plagam aspiciunt, pœnam non agnoscunt. Quid fiat, non cur fiat, considerant. Hinc murmurant,

Psalms. 68. 24.

vt pec-

vt peccatum suum impatientiā cumulent. Quapropter ibidem dicitur: *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam;* non enim digni sunt videre iustitiæ diuinæ arcana, vt, dum puniuntur, DEO dent gloriam, eūque, de æquitate laudent, qui vitam suam mille sceleribus refertam, volunt iactare, nolunt emendare. Bonis autem omnia cooperantur in bonum. Vnde, etiam in ipsis malis, DEVM agnoscunt bonum esse. Bonus enim est, qui plectit ad momentum, vt parcat in æternum. Hæc iudicia illius sunt; hoc regnum est eius, quod in hoc mundo, neque sine supplicijs, neque sine præmijs consistit; siue enim miserando succurrit, siue irascendo plectit, semper regnat DEVS, regitq; & sperantes metu, ne præsumant, & metuentes spe, ne deficiant, animūque despondeant.

Fructum eundem enucleatius ostendit D. Augustinus, his verbis. *Ex utroq; homines periclitantur, & sperando, & desperando: contrarijs rebus, contrarijs affectionibus. Sperando quis decipitur; qui dicit: bonus est Deus, misericors est Deus, faciam, quod mihi placet, quod lubet: laxem habenas cupiditatibus meis, impleam desideria anima mea. Quare hoc? quia misericors est Deus, mansuetus est Deus. Spe isti periclitantur. Desperatione autem, qui, cum inciderint in grania peccata, putantes, sibi iam non posse ignosci pœnitentibus, & statuentes, se ad damnationem, sine dubio, esse destinatos, dicunt, apud semetipsos: iam damnandi sumus, quare non, quod volumus, facimus? animo gladiatorum ferro destinatorum. idè molesti sunt destinati, iam enim, quod timeant, non habent, & vehementer timendi sunt. Istos desperatio necat, spes illos; inter spem & desperationem, fluctuat animus. Metuendum est, ne te occidat spes: & cum multum speras de misericordia, incidas in inuidiam. Metuendum est rursus, ne te occidat desperatio, & cum putas, iam tibi non ignosci, qua grania commisisti, non agas pœnitentiam, & incurras in iudicem sapientiam, qua dicit: Et ego vestrae perditioni superridebo. Quid ergo agit Dominus cum periclitantibus utroq; morbo? illis, qui spe periclitantur, hoc dicit: Ne tardes conuerti ad Dominum, neq; differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Illis, qui desperatione periclitantur, quid dicit? In quacung; die, iniquus conuersus fuerit, omnes iniquitates eius obliuiscar. Propter illos ergo, qui desperatione periclitantur, proposuit indulgentia portum: propter*

IV
S. Augustin.
tract. 33. in
Euang.

Eccl. 5.

Ezech. 18.

4 Cap. I. Deum, nec sine iustitia, bonum; nec, sine bonitate, iustum esse.

illos, qui spe periclitantur, & dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum. Inter spem & metum ergo viuimus, vt vtrinque vtrumque conseruetur. Metus facit, ne spes erumpat in temeritatem: spes cauet, ne metus degeneret in desperationem. Spem porrò incendunt iudicia Diuinæ miserationis: metum iniiciunt cœlestis iræ, iustitiæque exempla. Sic homo in æquilibrio incedit, & *mediotutissimus* it ad æternitatem.

VI.

S. Chrysof.
hom. 3. in E-
pist. ad Phi-
lem.

Tertull. lib.
1. contra Ma-
cion. cap. 25.
Ibid. cap. 26.

Ioseph h. lib.
13. cap. 16.

Psal. 9. 8.

Clem. Alex.
1. Pædog. c. 8.

VII.

Theodoret.
part. 3. hist.
Eccl. cap. 11.
& 12.

Vnde clarum fit, quàm grauius hallucinatus sit Marcionita ille, qui idcirco bonitatem Deo abrogabat, quia videbat, ab illo plecti delinquentes: quem proinde D. Chrysofomus merito prolixè castigat. Qua in hæresi etiam ipse Marcion fuit, qui Deum à Creatore distinguebat, quòd hic, non ille plecteret, atque idcirco bonus non esset, *immobilem*, vt ait Tertullianus, *ac stupentem Deum, consiliario Epicuro, commentus*; cum tamen certum sit, vt idem addit, *Deum non aliàs plenè bonum fore, nisi mali sit æmulus; vti boni amorem odio mali exerceat, & boni tutelam expugnatione mali impleat. Quis enim boni auctor, nisi & exactor?* Philippum Herodis Antipæ fratrem, qui præfuit 30. annis Trachonitidi, refert Iosephus, quoties domo progrediretur, iter cum paucis selectis fecisse comitibus, subsequente sella, in qua jus reddere solebat; ac si quis ex occurso opem eius imploraret, sine dilatione, mox, sellâ posita, residentem causas cognouisse, aut fontes damnaturum, aut absoluturum innoxios. Ad eundem modum Deus parauit in iudicio thronum suum; neq; enim aliter tueretur innocentes, aut impios à sceleribus auerteret, quàm hac *agrotantium animarum diata*, vt ait Clemens Alexandrinus.

Itaq; non tantùm bona est diuina iustitia iniuriam patienti, sed etiam ipsi iniuriarum auctori, quem vel sanat, vel coercet, ne magis insaniat. Est enim beneficium, alterum ab insania cohibere, & obstare, ne magis insaniat. Theodoro teste, Iulianus Orientis Præfectus, iussu Iuliani apostatæ, cum alijs, templum Christianorum, ad sacra vasa diripienda, ingressus, sacrilegâ petulantia, aduersus sacram aram, instar canis, minxit: Euzoio insuper cum ab impudenti facto prohibere conanti excussissimum colaphum infregit, dicens: *Res Christianorum diuina cura ac prudentia prorsus esse destitutas.* Hæc illi impietas non diu impunita fuit.

fuit. sensit illico, se in vindictam DEI, velut vespertilionem in obuium ensem, incurrisse. Nam confestim graui morbo correptus, visceribus putredine exesis, pœnas meritas luit. Stercus non per naturales corporis partes egerebat, sed per sceleratum os blasphemiae instrumentum. Cui vxor, quæ Christiana erat: *Debes merito mi vir, inquit, Christum Saluatorem laude predicare, quod tibi hac castigatione potentiam suam ostenderit. Nam, quem oppugnasses, plane te peremisset, nisi, consuetæ suæ lenitate, vsus, has plagas diuinitus tibi infixisset.* Miser, aut coniugis oratione, aut potius cruciatu morbi, quo liberari cupiebat, adactus Imperatorem rogare cœpit, vt Ecclesiæ ablata redderet. Quod tamen filicem in pectore gerenti ægrotus orator non persuasit. Ita iuit ad plures, postquam ictus cœpit sapere. Vtinam didicisset sapere ad sobrietatem, neque plus morbo suo, quàm DEI offensâ doluisset! expertus profectò esset, se morbo sanatum; sine morbo, insanum extitisse.

Quamobrem rectè Tertullianus tradit, omnia DEI plectentis opera, esse bonitatis procurationem, itemque iustitiam ac bonitatem DEI indissociabiliter semper fuisse sociatas. *Quomodo non absurdum fuerit, inquit Theodoretus, litteratorem quidem, qui, ad tempus, pueros cadit, & ferulâ ignauia torporum excutiens loris, firmam litterarum memoriam insigit, collaudare; & medico gratias agere, non modo, cum cibum potumque laboranti prabet, verum etiam, cum secat, vrit, & morbo se hostiliter opponit, ne ille auctus ulterius serpat, prohibens: Deum verò, qui, longè vberiori sapientia, & diligentiori cura animarum saluti prospicit, & bonorum largitione, flagrorumque metu virtutis elementa nos edocet, ac malitia morbum radicitus euellit, solidamque anima salutem operatur, blasphemis ac conuicijs proscindere? Vt ergo percussio Magistrî, vt sectio Medici, non malitiam, sed peritiam Magistrî Mediciuè ostendit; ita neque illa, quæ vulgò mala putantur, sunt à malo, sed à bono DEO, qui, quos amat, arguit & castigat, ac ob id ipsum vicissim est amandus: vt vel Plato agnouit, quem idcirco Irenæus Marcionitis religiosiorem esse pronunciauit. Potuisset dicere, etiam quibusdam Catholicis esse religiosiorem; qui, cum in tranquillo non sunt, mala, quæ patiuntur, non amori, sed odio diuino ascribunt; aiunt enim, se, Deo irato suo, negotium aggressos; Numini exosos esse, superisque omnibus inuisos, quando aduersi*

VIII.
Tertull. libi
2. cõtr. Marc.
cap. 12. vsque
ad 18.
Theodoret,
serm. 5. de
Prouid.

Apozal. 3. 19.
Plat. lib. 4. de
Legib. vide
Eugubin. lib.
5. de perenni
Philosoph.
cap. 8. Iren.
part. 3. c. 45.

aliquid perpetiuntur; sententiâ prorsus diuinis litteris aduersâ, cum, in illis, beati vocentur, qui propter iustitiam, persecutionem patiuntur; & charissimi DEO dicantur, in Mundo, pressuram habituri. Quod si perpenderent isti, minùs multò audacter quiritarent, quàm nunc quiritant, & linguam ad suos potiùs mores diuertent, quàm ad accusandam diuinam bonitatem.

C A P V T II.

Pleraq, quæ vulgò mala dicuntur, bona esse; aut in bonum usum, posse adhiberi.

I.

AD communem Mundi gubernatorem pertinet, eadem lege, eademque naturæ conditione, uti erga omnes, ut dici possit: *Rex Iuppiter omnibus idem.* Necessè igitur fuit, ut ignis vim vrendi aquæ, ac lucendi; & omne corpus, ex elementis conflatum, perinde interitum suum, ac ortum haberet; neque ea, quæ ad rerum generationem atque corruptionem spectant, prohiberentur. Hinc morbi, mortes, & multa, quæ mala vocantur, intercurrunt: quæ quando rerum naturis conuenienter condidit DEVS, non utique iratus fuit, cum non haberet, cui irasceret. Ut sol omnibus lucem circumferret, moueri debuit; si moueri, occumbere. Nec enim rursus oriri posset, si non occumberet. Quare necessaria est noctis & diei vicissitudo. Nec homines hominibus, in officijs, in regnis, in potestate succederent; si non decederent, qui ea priùs habuere.

II.

Per hæc, æterna sapientia ita Mundum gubernandum iudicauit, ut, quæ malis mala sunt, quia ipsi nesciunt vti, ea bonis bona fiant; & hinc isti viuant, sicut liliam inter spinas; illi, sicut asinus inter apes. Hac de causa Gentes ita alloquitur Tertullianus: *Qui semel (DEVS) æternum iudicium destinauit, post seculi finem, non precipitat discretionem, quæ est conditio iudicij, ante seculi finem. Equalis est interim, super omne hominum genus, & indulgens & increpitans. Communia voluit esse & commoda profanis, & incommoda suis; ut pari consortio omnes & lenitatem eius, & seueritatem experiremur: quia æquitatem didicimus, apud ipsum, diligimus lenitatem, metumus seueritatem. Vos (Gentes) contra utramq, despicitis: & sequitur,*

III
ad illud I
quod dicitur
supra dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur
quod dicitur

Cant. 2. 2.

Tertull. in
Apologet.
aduersus
Gent. c. 41.